

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра італійської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ІФ

Гацна ТРИФОНОВА

(підпис)

«21» січня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДПП 2.1.1. Медіа, комунікація та інформаційні війни

Освітньо-професійна програма	Міжнародні відносини
спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
спеціалізація	-
факультет	історичний

2020 – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни: «Медіа, комунікація та інформаційні війни» для студентів ОС Магістр ОПП «Міжнародні відносини»

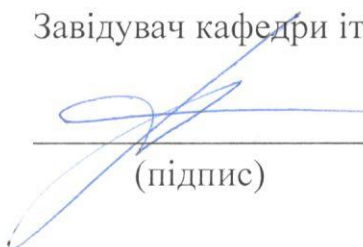
Розробники:

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент Трифонова Г. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри італійської філології

Протокол від «21» січня 2021 року №9

Завідувач кафедри італійської філології

_____ (Трифорова Г.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Трифорова Г. В., 2021 рік

©МДУ, 2021 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 29 Міжнародні відносини	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, ОПП: Міжнародні відносини	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: магістр	28 год.	-
		Практичні, семінарські	
		12 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		80 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		2 год.	
		Вид контролю:	
залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%): 50 % / 50 %

для денної форми навчання

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення з особливостями функціонування сучасної медіасфери, формування розуміння взаємозв'язків медіа з суспільством і політикою; розвиток критичного мислення й ставлення до медійних продуктів.

Завдання:

- визначити сутність понять і термінів, що становлять основу понятійно-категоріального апарату курсу, ознайомити студентів з різними підходами до визначення дефініцій, серед яких: «інформаційне суспільство», «масова комунікація», «новинний менеджмент», «порядок денний медіа», «гейткіпінг», «цінність новин», «інформаційна війна», «пропаганда» «інформаційна безпека» тощо;
- охарактеризувати особливості сучасного медіаринку та процеси добору новин, з'ясувати, як формується суспільна думка про події;
- визначити тенденції і проблеми розвитку сучасних медіа;
- визначити особливості застосування пропаганди у медійній сфері;
- охарактеризувати механізми ведення, цілі, наслідки сучасних інформаційних війн;
- з'ясувати базові принципи інформаційної політики й інформаційної безпеки держави.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Дисципліна належить до нормативного блоку навчальних дисциплін.

Передумови для вивчення дисципліни

Рекомендовано перед відвідуванням курсу прослухати курс «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- особливості функціонування сучасних медіа, проблеми та тенденції розвитку;
- основні принципи інформаційної безпеки держави;
- алгоритми ведення інформаційних війн.

вміти:

- застосовувати методи критичного аналізу до медійних текстів, володіти методологією аналізу новинного контенту;
- виявляти маркери інформаційного втручання у медійних текстах;
- аналізувати програмні положення інформаційної політики держави.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зв'язок між медіа, комунікацією та суспільством.

Тема 1. Інформаційне суспільство та медіа: взаємозв'язок площин;

Тема 2. Головні принципи новинного менеджменту;

Тема 3. Проблеми та тенденції розвитку сучасних медіа;

Тема 4. Медіа методи формування суспільної думки.

Змістовий модуль 2. Медіа, комунікація та політика.

Тема 1. Четверта влада. Роль медіа у міжнародній політиці та сучасних війнах;

Тема 2. Пропаганда як інформаційне втручання: засоби та сфери застосування;

Тема 3. Сучасні інформаційні війни: цілі, методи, наслідки, приклади.

Змістовий модуль 3. Інформаційна безпека.

Тема 1. Інформаційні війни та національна безпека;

Тема 2. Базові принципи та підходи до державної інформаційної політики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Зв'язок між медіа, комунікацією та суспільством.												
Тема 1. Інформаційне суспільство та медіа: взаємозв'язок площин	12	2	2			8						
Тема 2. Головні принципи	14	4	2			8						

новинного менеджменту													
Тема 3. Проблеми та тенденції розвитку сучасних медіа	14	4	2			8							
Тема 4. Медіа методи формування суспільної думки.	12	2	2			8							
Разом за змістовим модулем 1	52	12	8			32							
Змістовий модуль 2. Медіа, комунікація та політика.													
Тема 1. Четверта влада. Роль медіа у міжнародній політиці та сучасних війнах;	12	2				10							
Тема 2. Пропаганда як інформаційне втручання: засоби та сфери застосування;	14	4				10							
Тема 3. Сучасні інформаційні війни: цілі, методи, наслідки, приклади.	14	4	2			8							
Разом за змістовим модулем 2	40	10	2			28							
Змістовий модуль 3. Інформаційна безпека.													

Тема 1. Інформаційні війни та національна безпека	12	2				10					
Тема 2. Базові принципи та підходи до державної інформаційної політики.	16	4	2			10					
Разом за змістовим модулем 3	28	6	2			20					
Разом за курс	120	28	12			80					

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Інформаційне суспільство та медіа: взаємозв'язок площин Дайте розгорнуту відповідь на питання: Яким чином інформаційне суспільство впливає на діяльність медіа?	2
2	Головні принципи новинного менеджменту Які з критеріїв цінності подій, на Вашу думку, є визначальними при формуванні новинного контенту? Чому?	2
3	Проблеми та тенденції розвитку сучасних медіа Які тенденції та проблеми розвитку світових медіа, на Вашу думку, найяскравіше віддзеркалюються на українському медіаполі?	2
4	Медіаметоди формування суспільної думки. Французький дослідник Ж. Мерме визначив 10 пунктів, які зумовлюють роль медіа у формуванні суспільної думки. 1. Події, які висвітлюються, здебільшого відбираються не за їх значимістю, а за інтересом, який вони можуть викликати в публіки. 2. Прості, доступні розумінню сюжети отримують перевагу над складною інформацією, яка потребує осмислення. 3. Мас-медіа рідко відображають події адекватно до дійсності. Ці події навмисно інсценуються, щоб зробити їх яскравішими.	2

	<p>Зв'язок між подіями, як правило, відсутній.</p> <p>4. Мас-медіа мають тенденцію до швидкої мобілізації, миттєвої концентрації уваги на певній події. Це призводить до гіпертрофації абсолютного значення цієї події у свідомості аудиторії.</p> <p>5. Мас-медіа швидко втрачають інтерес до окремої події, створюючи при цьому відчуття, ніби воно взагалі не відбувалось.</p> <p>6. Значення деяких органів інформації є неадекватним розмірам їх аудиторії. Так, справді, "Ліберасйон" чи "Монд" здатні викликати відповідну реакцію в інших органах масової комунікації, здійснюючи таким чином непрямий вплив на значно більшу кількість людей, ніж їх власні читачі.</p> <p>7. Професіонали, які працюють в мас-медіа не презентують усі прошарки населення. Вони, як правило, більш освічені, мають більші прибутки, більше подорожують, живуть здебільшого у великих містах.</p> <p>8. Найбільша увага приділяється виключному, сенсаційному, ненормальному, негативному порівняно з загальним, нормальним, позитивним.</p> <p>9. Для аналізу та пояснення будь-яких подій медіа звертається по допомогу до обмеженої кількості експертів. Думки, які вони поширюють, не відображають усієї сукупності думок фахівців певної галузі.</p> <p>10. Мас-медіа надають реальності модифікований, гіпертрофований, деформований імідж.</p> <p>Чи погоджуєтесь Ви з думкою дослідника? В яких твердженнях Ви його підтримуєте, в яких не погоджуєтесь з ним. Що могли б додати?</p>	
5	<p>Сучасні інформаційні війни: цілі, методи, наслідки, приклади.</p> <p>Чим відрізняється інформаційна війна від традиційної? У чому полягає сутність гібридної війни?</p>	2
6	<p>Базові принципи та підходи до державної інформаційної політики.</p> <p>Чим умотивовані обмеження, що їх застосовує держава, лімітуючи інформаційні дії окремого індивіда?</p>	2
	Разом	12 год.

6. Самостійна робота

Організація самостійної роботи студентів передбачає:

- роботу з текстом лекцій (доповнення, підготовка відповідей на поставлені запитання);

- підготовку до семінарських занять (підготовка мультимедійних презентацій, доповідей з метою розкриття питань для обговорення).

7. Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання

Індивідуальне завдання 1

To make comparative analysis of media systems of Ukraine, Lithuania, Russia, Sweden according to criteria (media consumption, press freedom index, political regime in the country).

Медіасистема країни – це складний та багаторівневий порядок, який враховує усі особливості діяльності медіаканалів та медіаносіїв. Для глибокого аналізу особливостей медіасистеми країни потрібно проаналізувати багато факторів. Наше завдання полягає у поверхневому погляді на основні чинники: рівень споживання медіа населенням, рівень свободи слова в країні, політичний режим у країні. Ми оминаємо географічне положення, особливості економічної системи, медіаграмотність населення, фахову підготовку журналістів та інших медійників, технологічні можливості та особливості інноваційного розвитку, кількість внутрішніх медіа та їх якісний компонент, порядок денний медіа тощо.

Виконання завдання з визначення особливостей медіасистем України, Литви, Швеції, Росії покликане довести різницю у медіасистемах різних країн. Ми повинні побачити залежність між політичним режимом, рівнем свободи слова і споживання медіа. Під споживанням медіа ми розуміємо процентне відношення, що характеризує кількість глядачів телебачення, слухачів радіо, читачів газет, споживачів Інтернету, читачів книг, користувачів соціальних медіа. Пошукові системи мережі Інтернет дозволяють отримати дані по кожній з пропонованих у завданні країн (Україна, Литва, Швеція, Росія). Бажано використовувати дані останніх років (2018-2019). Рівень свободи слова можна знайти, скориставшись ресурсом Репортери без кордонів (<https://rsf.org/en>). Політичний режим країни – це спосіб функціонування політичної системи суспільства, визначальний характер політичного життя в країні, система прийомів, методів, способів здійснення політичної (включаючи державну) влади в суспільстві. Різновидів політичних режимів незліченна множина. Але в політичних дослідженнях звичайно виділяють основні типи політичних режимів: тоталітарний, авторитарний і демократичний.

Завдання рекомендовано виконати наступним чином: подати таблицю

Критерій аналізу	Україна	Литва	Швеція	Росія
Рівень споживання медіа				
Телебачення				
Радіо				
Преса				
Інтернет				
Книги				
Соціальні медіа				
Рівень свободи слова				
Політичний режим				

Після таблиці подати джерела, з яких були взяті дані, та аналітичну записку, в якій коротко описати спостереження, виявлені чи спростовані зв'язки (бажано англійською мовою).

Індивідуальне завдання 2

To make content analysis of international news by choosing three different sources of three different countries of the BBSR and monitoring them for one week (7 days) (the same period for all sources). Criteria of analysis: name of country (countries), persons indicated in the news, violence (yes or no), event (name, theme) and deviance of the event (yes or no).

Контент-аналіз – це дослідницька техніка для об'єктивного, системного і кількісного опису наявного змісту комунікації. Іншими словами це – соціологічний метод вивчення документа, спілкування. Контент-аналіз, проведення якого ми ставимо на меті, передбачає аналіз документів (міжнародних новин) відповідно до часових меж (один тиждень) та визначених критеріїв (назва країни, що зустрічається в документі, особи, які зазначаються в документі (прізвища або загальні назви (експерти, люди, очевидці тощо), насилля (чи наявна в документі інформація про вбивство, пограбування, зґвалтування, жертви тощо), девіантність (відхилення від звичної норми поведінки, звичайного стану), назва події (тематика).

Тематика публікацій може стосуватись:

конфлікт.

До цієї групи відносяться статті, в яких зображені події, пов'язані з міжнародними конфліктами,

внутрішніми конфліктами в іноземних державах.
життєдіяльність суспільства.

До цієї групи відносяться статті, не пов'язані з конфліктами,
в центрі зображення яких стоять відомі особи (політики, зірки,
громадські діячі)

Часто в статтях про відомих осіб розповідаються чутки (неперевірені факти) або увага зосереджена на дрібних пікантних деталях з особистого життя.

в яких розповідається про звичайних пересічних людей, невідомих широкому загалу.

Окремо в межах цієї групи виділяються статті, в яких зображена девіантна поведінка людей (відхилення від загальноприйнятих суспільних норм) – кримінал, самогубство, алкоголізм, наркоманія, сімейні конфлікти, агресивна асоціальна поведінка, педофілія, корупція, протест, сутички). Проте девіантність не завжди має негативний прояв. Основна мета таких статей – шокувати, привернути увагу незвичайним на тлі звичного.

в яких зображені значимі для суспільства історичні, культурні події, наукові відкриття, у т.ч. в галузі медицини, космічній сфері. Статті з тематикою здоров'я;

пов'язані з процесами міграції;

в яких порушуються питання боротьби з бідністю.

права людини.

У цій групі знаходяться статті, в яких порушуються питання захисту та порушення прав людини (геноцид, расизм, ксенофобія, націоналізм, (нацизм, фашизм), голокост, гомосексуалізм, смертна кара, свобода віросповідання, рабство, особиста недоторканість (вторгнення в особисте життя), свобода слова (цензура), право захисту в суді, право на роботу та захист від безробіття, право на освіту).

катастрофа, аварія.

У цій групі знаходяться статті, в яких розповідається про катастрофи та аварії різного характеру (техногенні, транспортні, природні тощо).

релігія.

У статтях цієї групи зображені події, пов'язані з релігією, у т. ч. окрему групу представляють статті про діяльність Папи Римського. Така велика увага приділяється його особі, оскільки Ватикан – резиденція Папи – знаходиться в межах державного кордону Італії.

безпека.

В рамках цієї групи розглядаються статті, пов'язані з можливістю порушення безпеки або з фактом її порушення. В межах публікацій з тематикою безпеки виокремлюються підгрупи:

- екологічна безпека;
- ядерна безпека;
- енергетична безпека;
- продовольча безпека;
- тероризм;
- озброєння;
- піратство;
- викрадення людей;
- діяльність секретних служб, шпіонаж, секретні матеріали та документи;
- наркотрафік.
- економіка.

Ця група об'єднує публікації про економічні процеси.
політика.

Публікації цієї групи охоплюють політичні процеси в країнах світу. В межах цієї групи виділяються тематичні підгрупи:

- кадрові питання (звільнення \ призначення);
- вибори;
- міжнародне співробітництво;
- політичний режим зарубіжних країн.

Для аналізу і порівняння необхідно обрати три будь-яких джерела з трьох будь-яких країн. Одне джерело – одна країна. Медіаджерело обирається вільно. Можна обрати новинне онлайн джерело, в якому наявний розділ «Зарубіжжя» або «Світ», або «В світі», або «Міжнародні новини» тощо. Моніторинг міжнародних новин проводиться протягом тижня (час початку моніторингу вільний). Результати рекомендовано представити у вигляді таблиці:

Джерело 1					
Період дослідження з...по...	Назва країни (країн)	Особи, що зазначаються в новині	Насилля (+/-)	Девіантність (+/-)	Тематика
1	Новина				
2	Новина				
.....					

Джерело 2					
Період дослідження з...по...	Назва країни (країн)	Особи, що зазначаються в новині	Насилля (+/-)	Девіантність (+/-)	Тематика
Джерело 3					
Період дослідження з...по...	Назва країни (країн)	Особи, що зазначаються в новині	Насилля (+/-)	Девіантність (+/-)	Тематика

Після таблиці подати аналітичну записку, в якій коротко описати спостереження та результати аналізу: яких новин в яких джерелах більше. Якщо можливо, виявити закономірності.

Індивідуальне завдання 3

Простежити інформаційне протистояння між Україною та Росією. Виписати назви новин, в яких зустрічається назва країни (Україна / Росія / Російська Федерація) з одного українського та одного російського медіа-джерела за вибором за період з 01.01.2015 по 01.03.2015; підкреслити індикатори інформаційного протистояння. скласти аналітичну записку.

8. Методи навчання

Теоретичне навчання здійснюється на основі поєднання лекційних та семінарських (практичних) занять з самостійною роботою, яка передбачає виконання контент-аналізу, комунікаційного аналізу новинної інформації та складання аналітичних записок на основі отриманих результатів тощо, формою підсумкового контролю з навчальної дисципліни є залік.

9. Критерії оцінювання

Максимальна кількість балів становить 100 балів, які студент отримує в процесі роботи на семінарських заняттях, виконання завдань та самостійних робіт, реалізуючи такі види комунікаційної діяльності як: 1) публічний виступ, 2) групова комунікація 3) техніка презентації своїх досліджень, 6) усна інтерпретація наукових концепцій 7) аргументована дискусія.

Самостійні роботи включають: складання аналітичних записок, написання есе, створення презентації тощо.

Курс вважається зарахованим, коли студент набрав загальну кількість балів від 100 до 60.

90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
74-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
64-73	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний

			матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
60-63	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

10. Засоби оцінювання

Перевірка конспекту лекцій, відповіді на семінарах та перевірка мультимедійних презентацій, перевірка ІНДЗ, усне опитування, залік.

Максимальна кількість балів – 100 (залік).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
9	9	9	9	9	9	9	8	9	20	100

T1, T2 ... T9 – теми.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, проектор, екран, доступ до мережі Інтернет.

13. Рекомендовані джерела інформації

Базові

- 1) Jan Servaes (2003) *European Information Society. A Reality Check*
- 2) *Messing with the Enemy: Surviving in a Social Media World of Hackers, Terrorists, Russians, and Fake News Hardcover* (2018). Publisher: Harper
- 3) Ofer Fridman, Vitaly Kabernik, James C. Pearce (2018) *Hybrid Conflicts and Information Warfare: New Labels, Old Politics*. Lynne Rienner Publishers, Inc.; 1 edition.
- 4) Andrew Jones, Gerald L. Kovacich (2015) *Global Information Warfare: The New Digital Battlefield*. Publisher: Auerbach Publications; 2 edition
- 5) Joyce Meyer (2017) *Battlefield of the Mind (Spiritual Growth Series): Winning the Battle in Your Mind*. Publisher: FaithWords; Reprint edition

- 6) Bill Gertz (2017) *iWar: War and Peace in the Information Age*. Publisher: Threshold Editions; First Edition edition
- 7) [Jennifer LaGarde](#), [Darren Hudgins](#) (2018) *Fact Vs. Fiction: Teaching Critical Thinking Skills in the Age of Fake News*. Publisher: International Society for Technology in Education
- 8) [Chris Altrock](#) (2016) *Newsworthy: Nine Ways to Live the Good News Now*. Publisher: CBP
- 9) [Ralph E. Hanson](#) (2018) *Mass Communication: Living in a Media World*. Publisher: SAGE Publications, Inc; Seventh edition
- 10) [Maxwell McCombs](#) (2014) *Setting the Agenda: Mass Media and Public Opinion*. Publisher: Polity; 2 edition
- 11) Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография : в 5 ч. / В. Ф. Иванов. — К. : Акад. Украинской прессы ; Центр свободной прессы, 2009-2010. — Ч. 1 : Информация и коммуникация. — 2009. — 190 с.
- 12) Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография : в 5 ч. / В. Ф. Иванов. — К. : Акад. Украинской прессы ; Центр свободной прессы, 2009—2010. — Ч. 2 : Массовая коммуникация. — 2009. — 224 с.
- 13) Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография : в 5 ч. / В. Ф. Иванов. — К. : Акад. украинской прессы ; Центр свободной прессы, 2009—2010. — Ч. 3 : Теории и модели массовой коммуникации. — 2009. — 366 с.
- 14) Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография : в 5 ч. / В. Ф. Иванов. — К. : Акад. Украинской прессы ; Центр свободной прессы, 2009—2010. — Ч. 4 : Информационное общество. — 2010. — 425 с.
- 15) Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография : в 5 ч. / В. Ф. Иванов. — К. : Акад. Украинской прессы ; Центр свободной прессы, 2009-2010. — Ч. 5 : Глобализация. — 2010. — 119 с.
- 16) Костенко Н. Досвід контент-аналізу : Моделі та практики : монографія / Н. Костенко, В. Иванов. — К. : Центр вільної преси, 2003. — 200 с.
- 17) Макаренко Є. А. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. — К., 2006
- 18) Макаренко Є. А. Інформаційна політика України: європейський контекст. — К., 2007
- 19) Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. / Г. Г. Почепцов. — Харьков. : Фоліо, 2018. — 800 с.
- 20) Почепцов Г. Г. Информация и дезинформация / Г. Г. Почепцов. — К. : Эльга ; Ника-центр, 2001. — 256 с.

21) Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем : підручник / А. А. Чічановський, О. Г. Старіш. — К. : Грамота, 2010. — 568 с.

Допоміжні

- 1) Noam Chomsky (2002) *Media Control, Second Edition: The Spectacular Achievements of Propaganda*.
- 2) [Howard Gambrell Clark](#) (2017) *Information Warfare: The Lost Tradecraft*.
- 3) James Scott (2019) *Information Warfare: The Meme is the Embryo of the Narrative Illusion*
- 4) [Vera Slavtcheva-Petkova, Michael Bromley](#) (2018) *Global Journalism: An Introduction*. Publisher: Red Globe Press; 1st ed.
- 5) [David Grazian](#) (2017) *Mix It Up: Popular Culture, Mass Media, and Society*. Publisher: W. W. Norton & Company; Second edition.
- 6) Мелешенко О. К. Журналістикознавчі уявлення про світовий інформаційний простір, його безпеку / О. К. Мелешенко. — К. : ПВП «Задруга», 2006. — 63 с.
- 7) Мелешенко О. К. Інформація, інформаційний : словник термінів і понять для журналістів і політологів / О. К. Мелешенко, А. А. Чічановський, В. І. Шкляр. — К. : Грамота, 2007. — 72 с.
- 8) Эко У. Полный назад! «Горячие войны» и популизм в СМИ / У. Эко ; пер с итал. Е. Костюкович. — М. : Эксмо, 2007. — 592

Інформаційні ресурси

- 1) Інформаційне суспільство
<http://www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/index.php/2011-03-31-04-24-11.html>
- 2) Current Issues of Mass Communication <http://comstudies.org/>
- 3) European Journal of Communication <https://journals.sagepub.com/home/ejc>
- 4) Journal of Broadcasting & Electronic Media
<https://www.tandfonline.com/loi/hbem>
- 5) Media Culture & Society <https://journals.sagepub.com/home/mcs>
- 6) Information, Communication & Society <https://www.tandfonline.com/loi/rics>
- 7) Journal of Information Warfare <https://www.jinfowar.com/>
- 8) Media, War and Conflict <https://journals.sagepub.com/home/mwc>
- 9) Reporters without borders <https://rsf.org/en>
- 10) Official Website of Dr. Michio Kaku <https://mkaku.org>
- 11) BBC <https://www.bbc.com/>
- 12) Statista <https://www.statista.com/>
- 13) Mass Communication Theory <https://masscommtheory.com/>

- 14) World Media Group <http://world-media-group.com/>
- 15) UNESCO <https://en.unesco.org/>
- 16) Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat>
- 17) The Worlds of Journalism Study <http://www.worldsofjournalism.org/>